

Dvě hostiny

Antologie povídek
z Vietnamu

Dvě hostiny Antologie povídek z Vietnamu

Recenzentka:
prof. PhDr. Olga Lomová, CSc.

Edici připravil Ondřej Slówik
Úvodní slovo napsal Pham Xuan Thach
Z vietnamských originálů přeložili Dana Healy, Iva Klinderová, Jan Komárek,
Petr Komers, Marta Lopatková, Barbora Nováková, Ondřej Slówik
Jazyková spolupráce Nguyen Thi Binh Slavická a Renata Greplová
Motiv na obálce Bui Xuan Phai

Vydala Univerzita Karlova
Nakladatelství Karolinum
Redakce Lenka Ščerbaničová
Grafická úprava Zdeněk Ziegler
Sazba DTP Nakladatelství Karolinum
Vydání první

© Univerzita Karlova, 2020
Editor © Ondřej Slówik, 2020
Preface © Pham Xuan Thach, 2020
Epilogue © Marta Lopatková, Barbora Nováková, 2020
Translation by © Dana Healy, Iva Klinderová, Jan Komárek, Petr Komers,
Marta Lopatková, Barbora Nováková, Ondřej Slówik, 2020

Poděkování
rodině Nguyễn Công Hoana za svolení k překladu jeho textů do češtiny;
rodině Bui Xuan Phai za svolení k použití reprodukce jeho díla
(Chèo – z cyklu „lidové divadlo“) na obálce knihy;
Nguyen Thi Binh Slavické a Renatě Greplové za zprostředkování kontaktů
ve Vietnamu.

Kniha vychází s finanční podporou MK ČR

ISBN 978-80-246-4734-0
ISBN 978-80-246-4769-2 (online : pdf)

Univerzita Karlova
Nakladatelství Karolinum

www.karolinum.cz
ebooks@karolinum.cz

LITERATURA JAKO NEJKRATŠÍ CESTA
DO DUŠE NÁRODA
SLOVO ÚVODEM

Autorství beletrie jako zdroj obživy je ve vietnamském kulturním kontextu výhradně novodobým fenoménem. Až s nástupem tržní ekonomiky na počátku 20. století, když se země stala součástí Francií ovládané Indočínské unie, bylo ve Vietnamu myslitelné vydělávat si na živobytí literární tvorbou určenou redakcím literárních časopisů a knižních nakladatelství. Po celé tisíciletí předtím hrálo písemnictví poněkud odlišnou roli. Stejně jako Číňané a další východoasijské národy i Vietnamci v době před francouzskou okupací (de facto až do počátku 20. století) tradičně přisuzovali písmu posvátný význam. Po deset století trvající období státní nezávislosti (od r. 938 n. l. do r. 1884) se na území dnešního Vietnamu psalo pomocí čínského znakového písma, jež Vietnamci nazývali písmem světců a učenců (*chữ thánh hiền*). Literatura se dělila na ústně tradovanou lidovou slovesnost a na písemnictví z pera literátů, učenců a aristokratů. Druhou skupinu reprezentuje tvorba v tištěné i ručně psané formě, která vznikala u královského dvora a ve vyšších vrstvách společnosti. Setkáváme se s ní na stélách, zvonech, gonzích či dřevorytech. Tyto prameny se podařilo zachovat navzdory dramatické historii plné válek a invazí, jež si kladly za cíl vietnamskou kulturu zlikvidovat. V 15. století čínský císař Ming Jung-le během invaze do Vietnamu dokonce nařídil své armádě zničit veškeré předměty, na nichž se objevilo jakékoliv písmo. Vysoké oceňování literární tvorby konvenovalo se skutečností, že v období celého středověku se na území Vietnamu literáti rekrutovali zejména z řad králů, aristokratů, mandarínů, mnichů a zejména pak učitelů. Literární tvorba měla za úkol zachycovat myšlenky duchovního světa a zobrazovat lidskou duši (*tâm*) a vznešenou touhu po dokonalém završení života (*chí*). Tato tradice učinila z klasické vietnamské literární tvorby hlubokou studnici morální inspirace. Literatura byla projevem zodpovědnosti intelektuálů k životu a snažila se

vtisknout do mysli čtenářů etické základy, tak aby se obávali věci zlých a s pokorou činili, co je dobré. Tato morální inspirace je důležitým klíčem k pochopení klasické vietnamské literární tvorby, jejímž základním pilířem je výchova čtenářů.

Moderní vietnamská literatura se zrodila v procesu modernizace Vietnamu na počátku 20. století. Tehdy byli Vietnamci přinuceni vyměnit čínské znaky za přepis latinkou (*chữ quốc ngữ* – písmo národního jazyka) a díky francouzskému vzdělávacímu systému měli možnost snadno se seznámit se západní literaturou a jejími autory. Do Vietnamu se začaly dovážet západní tiskoviny a vznikaly dokonce i tiskárny v částečném vietnamském vlastnictví. Vznikala také první vietnamská nakladatelství. S modernizací měst a rozvojem poptávky obyvatelstva po volnočasových aktivitách se literární tvorba stala plnohodnotným povoláním, jež sloužilo jako únik zejména vzdělaným jedincům, kteří odmítali poskytnout svůj potenciál Francouzům, případně nebyli schopni se smířit s amorálností rozvíjející se kapitalistické společnosti. Tradiční literární žánry vyšly z módy, zejména jednalo-li se o díla s přílišným důrazem na formu a její striktní dodržování. Rovněž pozbylo na popularitě mnoho tradičních témat. Literatura se sblížila s každodenním životem a kladla si za cíl bez příkras popisovat soudobou společnost jazykem, jež spisovatelé používali i v běžném životě. Mnohé aspekty minulosti tedy sice vymizely, avšak některé tradice přežily a jejich pozice se dokonce ještě upevnila a nabyla na důležitosti. Jednou z nich je právě již zmíněná úloha literatury jako morální inspirace.

Nguyễn Công Hoan (1903–1977) patřil k první generaci Vietnamců, kteří získali vzdělání západního typu. Po francouzské kolonizaci Vietnamu v omezené míře existovala možnost tradičního konfuciánského vzdělání až do roku 1919, od počátku dvacátých let však Francouzi plošně zaváděli pro celé území Indočíny vlastní vzdělávací systém. Nguyễn Công Hoan byl jedním z prvních, kteří tímto systémem prošli. Jeho otec i děd byli tradiční konfuciánští vzdělanci působící u dvora dynastie Nguyễn, ovšem

s příchodem Francouzů o svou pozici přišli. Nguyễn Công Hoan absolvoval francouzské lyceum a následně promoval na Vyšší škole pedagogické (dvouleté pedagogické nástavbě střední školy opravňující absolventa k získání učitelského postu na základní škole). Později ve své autobiografii nazvané *Můj život spisovatele* (Đời viết văn của tôi) uvedl, že jeho literární identitu formovalo vietnamské klasické písemnictví a zejména ústně šířená lidová slovesnost z jeho domovské provincie Bắc Ninh, kulturního centra severního Vietnamu, odkud vzešly i známé tradiční zpěvy *Quan họ*. Dále byl ovlivněn realistickými francouzskými romány 19. století, s nimiž se setkal při studiu na francouzském lyceu. Mezi lety 1926 až 1945 žil Nguyễn Công Hoan životem učitele základní školy a pedagogické zkušenosti získával v provinciích v okolí hlavního města Hanoje (Hải Dương, Nam Định) i v odlehlých oblastech při severní hranici s Čínou (Móng Cái, Lào Cai). Ve stejné době psal pro literární časopisy a nakladatelství. Život spisovatele a pedagoga mu umožňoval poznat autentickou a rozmanitou realitu Vietnamu nacházejícího se uprostřed turbulentního přerodu. Z tradiční agrární společnosti jihovýchodní Asie plně neřestí jako polygamie, závislost na opiu a prostituce v utajovaných nevěstincích (o mnohých z nich se dočtete v této sbírce) se země měnila ve společnost s moderním divadlem, literárními časopisy a vydavatelstvími.

Nguyễn Công Hoan v roce 1920 publikoval svou prvotinu v tehdy prestižním žurnálu *An Nam* (*An Nam* byl v té době nejrozšířeněji používaný název pro území dnešního Vietnamu). Jeho povídky zde byly otiskovány ve zvláštní rubrice s názvem *Články zaznamenávající rozsáhlé společenské změny An Namu ve 20. století* (*An Nam nhị thập thế kỷ xã hội ba đảo ký*). O něco později vydal sbírku raných povídek pod titulem *Komik Tư Bến*, která si na počátku třicátých let minulého století získala značnou popularitu. Nguyễn Công Hoanovy povídky mohou být vnímány jako kulturní dědictví rané vietnamské realistické tvorby; kritický pohled učitele a spisovatele v jedné osobě, zastávajícího tradiční hodnoty konfucíánské morálky, na problémy a neřesti

měníci se společnosti. Jeho hravý, tragikomický styl dokázal skvěle rozvolňovat vážné situace a vykreslovat barvitě scény tehdejšího života. Neocenitelná je i jeho schopnost pravdivě zachytit lidský charakter skrze živé dialogy, ze všeho nejvíce pak smutek z lidského života plného zkaženosti a přetvářky. Nguyễn Công Hoan též upozorňoval na úskalí hrozící umění a tisku v případě, že by se zpronevěřily morálce a staly se pouhým spotřebním zbožím. V povídkách *Komik Tư Bền* a *Já jsem vydavatel, ty jsi vydavatel, on je vydavatel...* můžeme jasně pozorovat inklinaci k marxismu. Nguyễn Công Hoana lze považovat za literárního proroka, jenž otevřeně identifikoval mnoho nešvarů moderní společnosti, s nimiž se na řadě míst naší planety můžeme setkat dodnes.

Řadí-li se Nguyễn Công Hoan do první generace spisovatelů, kteří prošli francouzským vzdělávacím systémem, pak Nam Cao (1915–1951) patří mezi poslední autory, kteří svůj věhlas získali za koloniální éry. Na rozdíl od ostatních vietnamských spisovatelů vzešel Nam Cao z poměrně netradičních poměrů. Narodil se do katolické rodiny v provincii Hà Nam blízko hlavního města Hanoje a základní školu vychodil ve městě Nam Định, průmyslovém a obchodním centru severního Vietnamu. Nam Định je zároveň jménem celé provincie, v jejíž populaci bylo vysoké zastoupení katolíků. Do dnešní doby se v centru města Nam Định zachovalo mnoho velkých katolických kostelů, což je pro jiná města severního Vietnamu poměrně neobvyklé. Publikovat začal již koncem třicátých let minulého století, avšak teprve vydáním útlé sbírky *Pěkný pár* (s úvodní povídkou pod názvem *Stará cihelna*, později přejmenovanou na *Chí Phèo*) dosáhl výraznějšího literárního věhlasu. Přestože část mládí prožil v Saigonu, většinu života do roku 1945 strávil v Hanoji nebo v okolí své domovské provincie Hà Nam. Slabá tělesná konstituce Nam Cao brzdila ve vzdělávání, a tak se mu nepodařilo získat pozici učitele na státní škole, jakou měl třeba Nguyễn Công Hoan; vydělával si na živobytí výukou v soukromých školách a prodejem svých článků do hanojských redakcí. Životní těžkosti spisovatele a učitele na volné noze jsou popsány i v povídkách *Dobrák od kosti* a *Lekce zametání*

(obsažených v této sbírce) a zejména pak v románu *Živoření*, mistrovském díle vietnamského modernismu.

Nam Cao začal publikovat o takřka dvě desetiletí později než Nguyễn Công Hoan, kdy vietnamský literární realismus krom Nguyễn Công Hoana opanovala taková jména jako Ngô Tất Tố či Vũ Trọng Phụng. Nam Cao pro sebe nicméně našel vlastní téma v popisování niterných pocitů lidské duše. Jeho příběhy se věnovaly bídě a chudobě, základním životním potřebám a neštěstí, kvůli nimž lidská duše snadno zhrubne a zmocní se jí krutost a bezohlednost dokonce i vůči vlastní rodině (o tom se můžeme přesvědčit například v povídkách *Vidět druhé lidi šťastné* nebo *Lekce zametání*). Nam Cao se nerozhodl zachycovat scény běžného života jako Nguyễn Công Hoan a Ngô Tất Tố, ani se nevydal cestou satiry jako Vũ Trọng Phụng. Ve svém díle se uchyluje k psychoanalýze, vnitřním monologům a jisté polyfoničnosti moderních povídek a románů. Jeho postavy jsou mučedníky psychologických rozporů a vnitřních duševních konfliktů. V Nam Caově díle i nevzdělaný opilec Chí Phèo není jen neurvalý hulvát, nýbrž je plný pochybností, výčitek a niterného sváru. I postavy intelektuálů procházejí vývojem bolestných vnitřních rozepří, jejichž neodbytnost je nakonec donutí přehodnotit své životní cíle (viz povídky *Dobrák od kosti* a *Oči*). Žádná životní pravda se nezjeví sama od sebe, takovou pravdu je třeba vytrpět a prožít. Nam Caovy postavy jsou často vláčeny životem plným neštěstí, avšak nakonec v nich převládne smysl pro dobré mravy a touha po konání dobra (*Léčitel všivák*, *Stařec Hạc*). Snad právě katolická výchova a časté návštěvy zpovědnice vnesly do Nam Caových povídek motivy hlubokých úvah o mravnosti a nabádání k pokání. Dobro v jeho příbězích přichází na scénu teprve poté, co postavy zaplatí za svá pochybení vysokou cenu a skutečně jich litují.

Sbírka, již držíte v rukou, představuje výběr povídek předních představitelů dvou etap moderní vietnamské realistické literatury. Jedná se o exkurz do tří dekád moderní vietnamské literatury počínaje dobou, kdy se Vietnamci teprve seznamovali s žánrem povídky západního stylu, přes nejrozvinutější fáze

realismu až po období otevřeného odporu proti francouzské nadvládě. Již od roku 1943 mnozí autoři včetně Nam Cao stáli v čele vlasteneckého hnutí bojujícího za nezávislost vietnamského národa pod názvem *Kultura národní spásy* (Văn hoá Cứu quốc). V průběhu vietnamsko-francouzského konfliktu spisovatelé jako Nam Cao nebo Nguyễn Công Hoan následovali Ho Či Minovu odbojovou vládu do hornatých oblastí severního Vietnamu, odkud se mohli aktivně zapojovat do partyzánských bojů proti Francouzům. Nguyễn Công Hoan se stal redaktorem novin *Národní garda* (Vệ quốc quân) vycházejících pod patronací vietnamské lidové armády. Nam Cao byl kulturním referentem odbojové vlády. Povídka *Oči* pojednává o dilematech a složitých rozhodnutích vietnamských umělců a literátů zapojujících se do odbojového hnutí. Z koloniálních spisovatelů se museli přes noc stát revolučními kádry a chvatně se zbavit zažitého myšlení a svých původních morálních a estetických hodnot, aby se adaptovali na nový život obklopeni venkovskými rolníky. Život a tvorbu byli nuceni začít vnímat „novýma očima“. Povídka *Oči* je v jistém smyslu závětí, již Nam Cao sepsal nedlouho před svou smrtí při jedné z misí v oblasti okupované francouzskou armádou. I tato próza je k mé radosti zařazena v této sbírce. Českému čtenáři se naskýtá možnost blíže nahlédnout do vietnamské duše skrze moderní pojetí literatury, jež realisticky popisuje každodenní život, přičemž zachovává tradiční pojetí morálky a odpovědnosti spisovatele vůči společnosti a národu. Doufáme, že vydání tohoto souboru v České republice a zároveň nedávná publikace hned několika českých literárních děl ve vietnamštině povede k většímu vzájemnému porozumění mezi našimi zeměmi, neboť literatura je nejkratší cestou do duše národa.

doc. Phạm Xuân Thạch

Fakulta Literatury

Vietnamská národní univerzita v Hanoji

(přel. Ondřej Slówik)

NGUYỄN CÔNG HOAN

Už deset dní pan Bào Sơn dělal jen dvě věci: zaprvé navštěvoval několik svých známých léčitelů, zadruhé sedával opřený o opěradlo židle, nohu položenou na desce stolku, rukou si mnul bradu a tahal se za vousy. Znepokojoval ho nájem, který bude muset brzy zaplatit. Občas zavrtěl hlavou, obrátil se na manželku a povzdechl si: „Sakra! Z čeho budeme žít, když umírá tak málo lidí?“

Pak se podíval na připravené pracovní náčiní a znovu si povzdychl: pár pohřebních vozů – jeden černý a jeden bílý, prapory, všemožné rituální předměty, nosítka a věnce, vše hýřící barvami, červenou, žlutou, bílou a fialovou. Čím víc křiklavé a hogofogo byly, tím z nich byl nervóznější.

Teď však vyskočil díky dobré zprávě: starý pan Huồng, který žije v ulici Hàng Gà, umírá. Ve spěchu se oblékl, sbalil papírové obětní peníze pro duchy, kadidlo a svíce, pronajal si rikšu, odjel do ulice Hàng Buôm, kde pečlivě smlouval při nákupu kila druhořadých jablek a hrušek, a pak se rozjel přímo do domu těžce nemocného.

Chvěl se napětím a asi pět minut okukoval přede dveřmi. Teprve když se na vše pečlivě vyptal sousedů, důstojně vkročil do domu. Překvapení rodiny rozptýlil zdvořilým pozdravem a vážným, slavnostním vzhledem. Vyjádřil přání promluvit se starým pánem. Koneckonců starosti a smutek nejsou nic tak vzácného, aby si je člověk nechával pro sebe. Navíc odmítnout dobrotivost cizího člověka, který přišel na návštěvu, by bylo nezdvorné. Rodina tedy byla dojatá a doprovodila ho k posteli nemocného.

Moskytiéra zahalující lůžko se rozevěřela. Mihotavé světlo lampy vrhalo tlumený paprsek světla na cosi, co se podobalo lebce obalené velkým množstvím přebytečné kůže. Dvě řady zubů trčící pod propadlinami očí a tváří a seschlé kostnaté tělo zaručovaly, že starý pan Huồng je již jednou nohou v hrobě.

Pan Bảo Sơn byl klidný, nemocnému se uklonil na pozdrav. Opatrně položil ovoce na tác a posadil se na židli. Starý pán na hosta pohlédl matným pohledem a pak se podíval na své děti.

„Vážený pane, dozvěděl jsem se, že jste vážně chorý, proto si vám dovoluji přinést tento skromný dar, a rád bych vás poprosil o pomoc v jedné záležitosti.“ Když pan Bảo Sơn domluvil, zvedl se, po špičkách přešel k synovi starého pána a pošeptal mu do ucha: „Dejte prosím hrušky a jablka oloupat, jejich konzumace je pro nemocné velmi prospěšná.“

Pak se znovu obrátil ke starému panu Hưỡngovi a lichotil mu: „Váš syn je velmi oddaný!“

„Děkuji vám. Brzy se mnou bude ámen,“ zachroptěl přerývavě starý pan Hưỡng.

Pan Bảo Sơn se podíval na starého pána a pokýval hlavou: „Ano, vážený pane, jste velmi slabý. Dozvěděl jsem se, že jste nemocný, a tak jsem přispěchal, abych s vámi promluvil. Vážený pane, jsem majitelem pohřební služby Bảo Sơn, k vašim službám.“

„Pohřební služby?“ zopakoval starý pan Hưỡng.

„Ano, firma Bảo Sơn. Jistě jste už o ní slyšel.“

„Ano,“ přikývnul starý pan Hưỡng.

Pan Bảo Sơn vesele pokračoval: „Vážený pane, naše firma je odedávna pověstná svou pečlivou prací. Proto si dnes dovoluji dostavit se k vám, abyste, pokud by se vám něco stalo, dal svolení a my vás mohli zaopatřit.“

V té chvíli se ozval šepot několika poblíž stojících žen. Ale pan Bảo Sơn tomu nevěnoval pozornost a pokračoval: „Vážený pane, naše firma není jako jiné, co jenom berou peníze. Zrovna minulý týden jedna taková – nevím, jak jen mohli být tak nedbalí – dopustila, že se v pohřebním průvodu splášili koně, a dokonce jim rakev spadla na zem!“

„Proboha!“ vykřikly zděšeně ženy. Starý pan Hưỡng zavrtěl hlavou a ztěžka se smutně usmál. Pan Bảo Sơn pokračoval: „Proto je třeba odložit zbytečné rozpaky. Když jsou v domácnosti těžce nemocní staří lidé, je třeba hned myslet na pohřeb a zjistit si,

která firma je spolehlivá. Protože, drahý pane a dámy, když už staří lidé odejdou na onen svět, je třeba zařídit bůhvíkolik věcí – nahlásit úmrtí, připravit obětiny a mnoho dalšího. Pak byste museli vzít první firmu, která by byla po ruce, a mohli by vás mít v hrsti!“

„Pravda,“ přitakal starý pan Huồng.

„Vážený pane, jelikož nechci, aby drazí zákazníci udělali nějakou nerozvážnost, prodělali, a pak házeli všechny firmy do jednoho pytle, musel jsem se s vámi hned přijít domluvit.“

„To je od vás šlechetné.“

„Domluvit se, že nás necháte vás zaopatřit. Zajistíme vše včetně ohlášení úmrtí.“

„A kolik si budete účtovat?“

Pan Bảo Sơn se naklonil k synovi a zeptal se: „Kde plánujete starého pána uložit?“

„Kdyby se s otcem nedej bože něco stalo, uložíme ho na hřbitově pro chudé zřízeném Filantropickým spolkem.“

Pan Bảo Sơn se na chvíli zamyslel a pak se zeptal: „Vážený pane, přál byste si pohřeb v tradičním, nebo západním stylu?“

„V západním stylu, pane, ať je to jednoduché a praktické.“

Pan Bảo Sơn pokýval hlavou, podíval se na dámy a prohlásil: „Obávám se, že pohřeb v západním stylu by nebyl dostatečně slavnostní.“

„Vůz tažený dvěma koňmi přece bude stačit!“ odpověděl starý pan Huồng.

„Ale pročpak nechcete čtyři koně?“ odvětil rychle pan Bảo Sơn. „Vaše rodina je na tom velmi dobře, tak proč váhat? Obávám se, že by si to pozůstalí mohli vyčítat, kdyby vás vezli jen dva koně.“

„A čtyři koně by tedy stáli kolik?“

„Ne o moc víc, drahé dámy. Ale mám za to, že starý člověk, navíc s hojným potomstvem, by neměl mít smuteční průvod pouze na hřbitov. Mám tím na mysli, že se sluší, aby pohřební průvod nejen došel k hrobu, ale měl by se ještě vrátit zpět domů. Mnoho pohřebních průvodů je v západním stylu, takže mají jen pár věnců a pohřební vůz, ale vždy je třeba také připravit pět

vlajek, nosítka pro duši zesnulého a muže, kteří je po cestě zpět ponosou v průvodu.“

„Kolik by to tedy stálo?“ zeptala se jedna z přítomných dam.

„Vážená paní, ne příliš, necelých třicet piastrů. Ale říkám upřímně, abyste to mohli zvážit, není každý pohřeb jako pohřeb tady starého pána. Obávám se, že pokud se rozhodnete pro západní pohřeb, nebude to dost důstojné.“

„A tradiční pohřeb zahrnuje prosím co?“ zeptal se syn.

„Budete-li mít čas, rádi vás u nás uvítáme, abyste se mohl přesvědčit – máme vše od katafalku po svíce a svítilny, vše překrásně vyřezávané a nově nalakované.“

„A co všechno byste navrhoval do průvodu zařadit?“ chtěl vědět starý pan Huông.

„To záleží na vás a vaší rodině. Luxus je nedocenitelný. Zrovna minulý týden jsme měli pohřební průvod, v němž měli katafalk celý ozdobený živými květinami, stálo to necelých sto padesát piastrů.“

„Stačí něco obyčejného, pane.“

„Tak tedy pět vlajek s motivem pěti prvků, osm rituálních předmětů, nosítka pro sochu Buddha, dva žluté a dva zelené slunečníky, oltářní stolek, prapor se jménem zesnulého, nádobu na vonné tyčinky a dvě svítilny, obětní prase, koláče, osmičlennou kapelu, čtyři skupiny nosičů, nosítka pro duši zesnulého a katafalk. Zaměstnanci firmy budou oblečeni ve slavnostním stejnokroji se zelenými opasky a smuteční bílou pokrývkou hlavy, to by dělalo něco přes sto lidí.“

„Nešlo by to nějak zjednodušit?“

„Jen na nesení katafalku je většinou třeba čtyřicet dva lidí, na nosítka pro duši zesnulého osm lidí, a další nosiče najmeme podle toho, kolik bude praporců s oslavnými nápisy.“

„Vejdeme se do třiceti, čtyřiceti piastrů?“ zeptal se starý pan Huông.

„Bude to více. Ale nelekejte se nákladů. Jistě vám děti oplatí vaši laskavost, určitě by nikdy neškodlily pár drobných, aby si vysloužily posměch okolí.“

Starý pan Hường se na chvíli zamyslel. „Ano, to záleží na mých dětech,“ řekl.

„Drahý pane, jen jsme načrtli možnosti. Co se týká peněz, můžeme se domluvit, pokud dětem doporučíte využít našich služeb.“

Starý pan Hường si k posteli zavolal nejstaršího syna, který se sklonil k otcovým ústům. „Nezapomeň si vzít jméno firmy tohoto pána,“ řekl mu otec.

Pan Bảo Sơn vesele odpověděl: „Prosím, firma Bảo Sơn, firma Bảo Sơn!“

Pak pan Bảo Sơn vstal a rozloučil se. Nejstarší syn starého pana Hườnga ho vyprovodil až ke dveřím. Než se s ním rozloučil, zatvářil se pan Bảo Sơn zarmouceně a dlouze a pevně stisknul pánu domu ruku, jako by byli staří známí. Pak jeho ruku pustil a důvěrně spustil: „Velmi vám, vážený pane, děkuji. Brzy k nám račte zavítat, abyste si mohl prohlédnout naše vybavení. Kdyby došlo na nejhorsí a starému pánovi se nedej bože něco stalo, svěřte se prosím do našich rukou.“

„Jistě, otec se vyjádřil jasně, nedovolil bych si odporovat.“ Pak vzdychl a pokračoval: „Možná už mu zbývá jen pár dní.“

Pan Bảo Sơn ho utěšoval: „Vážený pane, nedělejte si starosti. Jen jsem vám nabídl své služby. Měl bych velkou radost, kdybyste měli štěstí, starému pánovi se dostalo dobrého lékaře či léku a uzdravil se.“

* * *

Pan Bảo Sơn se plný naděje zvesela vrátil domů. Potěšeně řekl ženě: „Když v těžkých dobách člověk sám takhle nevyhledává potenciální zákazníky, přijde o ně.“

Vskutku, tento způsob vyhledávání budoucích klientů již mnohokrát zapříčinil, že se jeho kolegové divili, že o jejich služby není zájem. Proto ho pan Bảo Sơn považoval za obchodní tajemství, které je třeba střežit, aby ho nemohl nikdo napodobit.

Od té doby občas někoho poslal porozhlédnout se kolem domu starého pana Hườnga. Pokud by zde zazněl nářek, musel by být

první, kdo přinese papírové obětiny pro duchy, kadidlo a nepoužité svíce na počest zesnulého.

Přišel již třetí den, den, kdy si byl jist, že hodiny starého pana Huõnga už musí být sečteny, ale zatím nedostal žádné dobré zprávy. A tak se začal strachovat. Strachoval se, že jeho zaměstnanci neodvedli dobrou práci. Nebo starý pan Huõng zemřel hned po jeho návštěvě a nějaká jiná firma mu zákazníkka vyfoukla. Je-li to tak, vyhodil těch pár drobných za hrušky a jablka zbytečně? Stokrát se sám sebe ptal a stokrát si nedovedl odpovědět. Čím byl nevrlejší, tím více se rozčiloval. Jít se osobně vyptávat do domu starého pana Huõnga, aby měl jistotu, mu přišlo nevhodné. A tak mu nezbylo než dělat to nejjednodušší – celý den hubovat služebné a podřízené, že jsou hlupáci, a nadávat na kolegy, že jsou ničemové, kteří mu přebrali zákazníka.

Teprve za soumraku si najal rikšu a dojel do ulice Hàng Gà, aby si definitivně udělal jasno v tom, co mu leželo v hlavě. Nejprve kolem domu starého pana Huõnga jen nenápadně prošel. Viděl, že v domě se lidé pohybují jako obvykle, nedělo se zde nic, co by stálo za zmínku. Takže starý pan Huõng jistě stále žije. Uklidnil se. Ale pak – bůhví jak na to přišel – ho jalo podezření. Možná že nemocného odvezli na venkov, protože pohřeb v rodišti by byl jednodušší? Hned se zeptal sousedů a teprve pak se opět upokojil: i kdyby se tenhle zákazník vznesl do nebe, nevyklouzne mu, protože starý pán je rozhodnutý zemřít v Hanoji. Pln naděje znovu beze spěchu prošel kolem domu starého pana Huõnga, aby vše dopodrobna vyzvěděl. Podivné! Uslyšel právě smích? Zamračil se, přemítal, ale vůbec tomu nerozuměl. A tak musel projít kolem domu starého pana Huõnga potřetí. Tentokrát přišel až ke dveřím, zastavil se a dlouho se snažil zahlédnout, co se děje uvnitř. Lidé se stále pohybovali jako obvykle, ozývaly se hlasy a smích. Vskutku podivné! Ať dělal, co dělal, nemohl tomu přijít na kloub. Po chvílce uviděl chlapce, který otevřel dveře a vyšel na ulici. Zaradoval se, ustoupil stranou ke zdi a mávnutím ho přivolal. „Koho sháníte?“ zeptal se chlapec a pohlédl mu zpřímá do očí.

Pan Bả Sơn na chvílku zaváhal a pak se tiše zeptal: „Mladíku, jakpak se dnes daří starému pánovi?“

Chlapec sepjál zdvořile ruce: „Vážený pane, račte jít dál, starému pánovi se již ulevilo.“

Pan Bả Sơn byl v šoku a rozčileně vytřeštil oči: „Ulevilo?“

„Ano, již se mu velmi ulevilo. Díky bohu se snad časem zcela uzdraví.“

Pan Bả Sơn byl zklamáný. Sklonil hlavu, pokrčil rameny, povzdechl si, vrazil si ruce do kapes u kalhot a otočil se k odchodu. „Sakra! K čertu!“

(1936)

JÁ JSEM VYDAVATEL, TY JSI VYDAVATEL,
ON JE VYDAVATEL...

Petr Komers

Dovolte, vážení, abych se vám představil jako ten, kdo řídil noviny! Ani mě dřív nenapadlo, že by se mi jednou vůbec mohlo dostat takové cti. Neboť sám vím, že při svém vzdělání bych si snad mohl dovolit tak akorát nosit pantofle těm, jež byste vy sami považovali za druhořadé pisálky.

Začalo to tím, že jsem šťastně zdědil pět tisíc piastrů po otci, přecež jsem se okamžitě rozloučil se školní lavicí už v prvním ročníku soukromé školy v Hanoji.

Vrátil jsem se do rodné vsi s rozhodnutím, že studia nechám stranou, abych si mohl užívat bukolický a zasněný život, tak jak to kdysi činili naši předci, a ve sladké zahálčivosti jen budu psát ódy na lunu a kvetoucí přírodu. Jenomže jelikož jsem se teprve ocital ve věku jinošském, moje veršičky byly – řečeno nezdvořile – povážlivě „příblblé“. Kdyby ovšem „příblblý“ člověk o sobě aspoň tušil, že je „příblblý“, stěží by se pak mohl chovat tak pitomě jako já. Tehdy jsem si domýšlivě namlouval, že zkoušet veršovat je důkazem probuzeného talentu, což mi dělalo náramně dobře. A sotva jsem nějaký ten skvost dopsal – neboť každý svůj výplod jsem považoval za skvost –, neprodleně jsem jej poslal do *Současnosti*, deníku, na který jsem měl roční předplatné, a žádal šéfredaktora o jeho otisknutí. Když ho pak otiskli, věřil jsem jen o to víc, že už jsem hotový básník! Potom už jsem plodil jeden chef-d'oeuvre za druhým, den co den.

Představoval jsem si, že jsem se stal osobností mezi básníky a že v celé zemi už kdekdo zná mé jméno i pseudonym, když tu mi jednoho dne přišel dopis. A díky tomu dopisu jsem sám před sebou ještě více stoupl v ceně.

Na obálce se skvělo mé jméno, v záhlaví pak nechybělo jméno redakce *Současnosti*. Trochu mě to vyvedlo z míry, přesto jsem nedočkavě obálku otevřel, abych mohl číst:

Ctěný Mistře,

už dlouho chováte sympatie k našemu listu a často nám posíláte k otištění své perly, za kteroužto laskavost Vám neskonale děkujeme.

Abychom, Mistře, vyšli vstříc Vašemu dobrému srdci, náš šéfredaktor se rozhodl vydat tuto neděli do Vaší rezidence, aby s Vámi osobně pohovořil.

Pokud jste snad zaneprázdněn, dejte nám, prosím, Mistře, zavčas vědět.

S přáním hlubokého míru Vám i celé Vaší rodině.

Podpis

No vida! Tak já už mám takovouhle reputaci! A ty tři slabiky jména LÊ HÛNG DÛNG, které patří mně, jsou velkým písmem, ne obyčejným! Mistře - no tedy! A moje perly - pane jo! Neskonale děkujeme - no páni! Hm... a za Vaši laskavost! A Vaše dobré srdce! Náš šéfredaktor se rozhodl přijít Vás navštívit, aby s Vámi osobně pohovořil! Panečku! Až jsem se skoro dusil z toho štěstí! Rovnou bych se vás měl zeptat, vážení, podařilo se vám snad občas uplatnit něco v tisku, pošťestilo se vám někomu zažít takové blažené pocity? Když říkám blažené, myslím to vážně. Vždyť považte, že kluka, který sotva opustil školní lavice, si hned oblíbil šéfredaktor velkých novin, který si za ním chce zajít popovídat. O něčem takovém se vám určitě ani nezdálo. Nejspíš je totiž ve mně něco víc než ve vás. Prostě se s tímto konstatováním smiřte, vážení. Protože nesmíříte-li se s tím, pak se těžko můžeme posunout v našem příběhu.

Pročej jsem dal uklidit v domě, na cestě k zahradě s jezírkiem, zkrátka vše se vycídilo už několik dní předem, aby to nevypadalo, že snad zapomínám náležitě odpovědět na dobrou vůli vzácného hosta. I kdyby mi nabízeli dalších pět tisíc dědictví za to, abych